

A 8062/11

AARDRIJKSKUNDIG
WOORDENBOEK

DER
NEDERLANDEN,

BJEENGEBRAGT

DOOR

A. J. van der Aa.

onder medewerking van eenige Vaderlandsche Geleerden.

ELFDE DEEL.

T. V.

Te Gorinchem, bij
JACOBUS NOORDUYN

1848.

Deze pold. heeft eene kadastrale uitgestrektheid van 268 bund. 67 v. r. 53 v. ell. en is schotbaar groot 131 bund. 89 v. r. 82 v. ell. Hij is in 1697 ingedijkt; daarin staan 51 zoo hofsteden als andere gebouwen, en hij watert uit in den Moerspui-polder. Het polderbestuur wordt uitgeoefend door eenen Dijkgraaf, bijgestaan door eenen Penningmeester.

VARENBEST, geh. in de *Meijerij van 's Hertogenbosch*, kw. *Kempenland*, prov. *Noord-Brabant*. Zie VERRE-BEST.

VAREND, ook VAAREIND geschreven, geh. in de bar. van *Breda*, prov. *Noord-Brabant*, *Vierde distr.*, kant. en $\frac{2}{3}$ u. W. van *Breda*, gem. en $\frac{1}{2}$ u. N. W. van 's *Princenhage*; met 45 h. en 270 inw.

Tot dit geh. behoort ook het kasteeltje de *Drie-Schouwen*. Zie dat woord.

VARENHORSOE, naam, welken de *Negers* geven aan den kweekgr. LA SIMPLICITÉ in *Nederlands-Guiana*, kol. *Suriname*. Zie SIMPLICITÉ (LA).

VARENHOUT, ook VERNHOUT en VERHOUT, geh. in de *Meijerij van 's Hertogenbosch*, kw. *Peelland*, prov. *Noord-Brabant*, *Eerste distr.*, arr. en $3\frac{1}{2}$ u. Z. O. van 's *Hertogenbosch*, kant. en $1\frac{1}{2}$ u. W. Z. W. van *Veghel*, gem. en $\frac{1}{2}$ u. ten Z. van *St. Oedenrode*.

VARIK, gem. in den *Tielerwaard*, prov. *Gelderland*, *Benedendistrikt*, arr. *Tiel*, kant. *Geldermalsen*; palende N. aan de gem. *Op-Hemert*, O. Z. en W. aan de *Waal*, N. W. aan *Est-en-Op-IJner*.

Deze gem. bevat de heerl. *Varik* en *Heesselt*; telt 164 h., bewoond door 180 huisgez., uitmakende eene bevolking van 930 inw., die meest in landbouw en aardappelenteelt hun bestaan vinden. Ook is er een korenmolen.

De *Herv.*, die er ongeveer 680 in getal zijn, maken gedeeltelijk de gem. van *Varik* uit, en behooren gedeeltelijk tot de gem. *Op-IJnen-en-Heesselt*.

De *R. K.*, van welke men er ruim 250 aantrest, maken met dié uit de naburige gem. de stat. van *Varik* uit, welke tot het aartspr. van *Utrecht* behoort, en door eenen *Pastoor* bediend wordt, en 280 *Communikanten* telt.

Men heeft in deze gem. twee scholen, als: ééne te *Varik* en ééne te *Heesselt*.

VARIK, heerl. in den *Tielerwaard*, prov. *Gelderland*, *Benedendistrikt*, arr. *Tiel*, kant. *Geldermalsen*, gem. *Varik*; palende N. aan de heerl. *Op-Hemert*, O. en Z. aan de *Waal*, Z. W. aan de heerl. *Heesselt*.

Deze heerl. bevat den *Polder-van-Varik* en daarin het d. *Varik*, benevens eenige verstrooid liggende huizen. Men heeft er eene bevolking van 730 inw., die meest in den landbouw en aardappelenteelt hun bestaan vinden.

De *Herv.*, die er ruim 560 in getal zijn, onder welke 160 *Ledematen*, maken eene gem. uit, welke tot de klass. van *Zalt-Bommel*, ring van *Tiel*, behoort. Vroeger maakte VARIK met *Op-Hemert* eene combinatie uit, welke tot eersten *Predikant* heeft gehad *JACOBUS BONNEBAL*, die in het jaar 1612 herwaarts kwam, en in 1614 vertrok, om terug te komen wanneer de klassis zulks verlangde. Tijdens de dienst van *FLORENTIUS VAN LEESTEN*, hier beroepen in 1639, zijn deze gemeenten in 1660 gescheiden, blijvende van *Leesten* te *Op-Hemert*, terwijl VARIK eenen eigen *Predikant* bekwaam in *HENRICUS VAN GALEN*, die in 1662 naar *Heerwaarden* vertrok.

De *R. K.*, welke er wonen, behooren tot de stat. van *Varik*. — Men heeft in deze heerl. ééne school.

Deze heerl. is lang door het geslacht VAN VARIK bezeten. Op het jaar 1276 wordt ALAROUS JUDEX DE VALDERICKE als getuige te Bommel gemeld, en IWANUS VAN VANDERICK, Ridder, bezat voor 1273 een huis te Tiel. Heer STEESKE VAN VANDERICK, Ridder, was in 1344 Heer van VARICK, en zijn zoon GOOSSEN, zich noemende Heer van het laag gerigt van VARICK, nevens GOOSSEN VAN VARICK ALARDSZOON, sloten in 1357 een verdrag met het kapittel van St. Marie, over het onderhoud van de kerk van VARICK. De zoon van een van beiden, ALARD VAN VARICK, Heer GOOSSENSZOON, volgde hem op, en na hem was MECHTELD VAN VANDERICK, nevens haren zoon, Heer STEESKINUS VAN VANDERICK, Ridder, met het dagelijksche gerigt en het veer van VARICK belcend. Allen waren zij in 1405 overleden, toen ALARD VAN DEYL en zijn zoon OTTO, Leenheeren van VARICK, dat gerigt aan den Hertog opdroegen, die HERMAN VAN MEKEREN daarmede beleende. Dit schijnt echter geen gevolg gehad te hebben, want HENDRIK VAN VARICK, GOOSSENSZOON, en niet Heer GOOSSENSZOON, dus geen broeder van den vorigen ALARD, was Heer van VARICK in het jaar 1395, en hij werd met de heerl. in het jaar 1407, door Heer WALRAVEN VAN WIJHE verleid. Zijne eene dochter bragt VARICK aan haren man, Heer WALRAVEN VAN HAEFTEN, Ridder, en het kwam naderhand bij erfenis aan de geslachten VAN AESWIJN, VAN DORTH en VAN STEPRADT.

Het d. VARIK of VARICK, oudtijds ook VALDERICKE, VANDERICK en VANDERICK gespeld, ligt $1\frac{1}{2}$ u. Z. W. van Tiel, $1\frac{1}{2}$ u. Z. Z. O. van Geldermalsen, aan den Waaldijk. Er is aldaar een schuitenveer over de Waal op Heerewaarden.

De Hervormde kerk had vóór de Reformatie 110 gulden 20 cents aan inkomsten. Het is een langwerpig vierkant, klein gebouw, zonder orgel, doch met eenen dikken lagen, met rooden pannen gedekten toren. In het jaar 1831 is zij aanmerkelijk hersteld, waartoe uit het fonds voor noodlijdende kerken 500 gulden verstrekt is. Naderhand echter door storm geteisterd zijnde, is zij, in het jaar 1859, andermaal hersteld, en daartoe destijds 150 gulden uit het gemelde fonds toegelegd.

De R. kerk heeft uiterlijk het aanzien van een gewoon boerenhuis. Vroeger stonden bij dit d. de adell. h. het Huis-te-Varik en Wijenrade, thans heeft men er nog de buitenplaatsen Boschstein en Hondswinkel.

Dit d. heeft door den storm en watervloed van Januarij 1809 veel geleden. Een mensch, zijnde een oud man, heeft daarbij het leven verloren, terwijl ook tien stuks vee verdrong, en voorts werden zeven en twintig huizen geheel en al vernield en zeven en vijftig andere beschadigd.

VARIK (HET HUIS-TE-), voorm. adell. h. in den *Tielerwaard*, prov. *Gelderland*, *Beneden-distrikt*, arr. en $1\frac{1}{2}$ u. Z. W. van Tiel, kant. en $1\frac{1}{2}$ u. Z. O. van *Geldermalsen*, gem. en O. van *Varik*.

Dit huis was onderscheiden van de heerl., en is door ALEYDA VAN VARIK aan haren man, Heer GERBRAND VAN REEST, Ridder, gebragt, hun zoon JOHAN en kleinzoon GERBRAND bezaten het; de laatste werd er in 1403 mede beleend. De geslachten VAN HORST TOT NEDERHORST, en VAN ZUYLEN VAN NIJVELD, hebben vervolgens het Huis bij erfenis verkregen. Het is reeds voorlang gesloopt.

VARIK (DE POLDER-VAN-), pold. in den *Tielerwaard*, prov. *Gelderland*, *Beneden-distrikt*, arr. *Tiel*, kant. *Geldermalsen*, gem. *Varik*; palende N. aan den Polder van Op-Hemert, O. aan de

Op-Hemertsche Uiterwaarden en het Voorland tegen de Waal, Z. W. aan den Polder-van-Heesselt.

VARIKSCH-EILAND (HET), zandplaat in *de Waal*, prov. *Gelderland*, tusschen *Varik* en *Heerwaarden*, lang 1600 en breed 300 ell.

VARIKSCH-GROOTE-WATERING (DE-), water in den *Tielerwaard*, prov. *Gelderland*, gem. *Op-Hemert*, in eene bogtige zuidelijke strekking van de Hemertsche watering, door den Polder-van-Op-Hemert, naar de Variksche weiwatering loopende.

VARIKSCH-WEIWATERING (DE), water in den *Tielerwaard*, prov. *Gelderland*, gem. *Varik*, in eene zuidoostelijke strekking van de Variksche-Groote-watering, door den Polder-van-Varik, naar de Waal loopende.

VARKEN (HET), pold. in den *Biesbosch*, prov. *Noord-Brabant*, arr. *Breda*, gedeeltelijk kant. *Oosterhout*, gem. *Made-en-Drimmelen*, gedeeltelijk kant. *Zevenbergen*, gem. *Hooge-en-Lage-Zwaluwe*; hij maakt een gedeelte uit van den polder, bekend onder den naam van *Spergie-polder-Ossekop-en-Varken*.

Deze pold. heeft hare uitwatering en bestuur gezamenlijk met de *Spergie-polder* en *Ossekop*. Zie *OSSEKOP*.

VARKENS (DE IJZEREN-), gewone benaming van den gang polderwatermolens, op het *Schermer-eiland*, prov. *Noord-Holland*, aan den Oost-dijk en de *Beemster-ringsloot*, nabij de *Rijp* en ten noorden van dit dorp.

VARKENSBUURT, b. in het *Nederkwartier* der prov. *Utrecht*, arr. en 3 u. N. W. van *Utrecht*, kant. en $1\frac{1}{2}$ u. W. van *Maarssen*, gem. en $\frac{1}{2}$ u. N. W. van *Laag-Niekoop*.

Deze b. is alleen door de *Heikoper-wetering* van het d. *Kockengen* gescheiden, zoodat het het oostelijke gedeelte van dit dorp schijnt uit te maken.

VARKENS-EILAND (HET), eil. in *Amstelland*, prov. *Noord-Holland*. Zie *SNIEP (DE)*.

VARKENSEILAND (HET), vier eilanden in *Oost-Indië*, het eene in den *Moluksche-Archipel*, het tweede in *Straat-Sunda*, het derde tot de *Kleine-Sunda-eilanden* behoorende en het vierde in de *Indische-zee*. Zie *BADI*.

VARKENSEIND, geh. in de *Meijerij-van-'s Hertogenbosch*, kw. *Oosterwijk*, arr. en 4 u. Z. W. van *'s Hertogenbosch*, kant. en gem. *Tilburg*.

VARKENSHEUL (DE), brug in den *Alblasserwaard*, prov. *Zuid-Holland*, gem. en 10 min. N. W. van *Gorinchem*, in de *Schelluinsche-weg*, over de *Molenbergsche-watering*.

VARKENSHOEK, b. in de *Meijerij van 's Hertogenbosch*, kw. *Maasland*, prov. *Noord-Brabant*, *Tweede* distr., arr., kant. en $\frac{1}{2}$ u. N. O. van *'s Hertogenbosch*, gem. en 25 min. Z. van *Rosmalen*; met 18 h. en 110 inw.

VARKENSHOEK, kaap in *Oost-Indië*, in de *Indische-zee*, aan de Zuidkust van het eil. *Sumatra*, resid. *Lamong*.

VARKENSMARKT (DE), b. in de heerl. *Boxmeer*, prov. *Noord-Brabant*, *Eerste* distr., arr. en 10 u. O. ten Z. van *'s Hertogenbosch*, kant., gem. en 2 min. van *Boxmeer*; met 13 h. en 36 inw.

Deze b. wordt aldus genaamd, omdat aldaar jaarlijks markt gehouden wordt, zijnde die plaats daartoe zeer geschikt, dewijl de huizen rondom eene vlakte zijn gelegen, welke groot genoeg is om veel volk te bevatten.

AARDRIJKSKUNDIG
WOORDENBOEK

DER

NEDERLANDEN,

BIJEENGEBRAGT

DOOR

A. J. van der Aa,

ONDER MEDEWERKING VAN EENIGE VADERLANDSCHE
GELEERDEN.

DETTIENDE DEEL.

—

A A N H A N G S E L.

—*~*~*—

TE GORINCHEM, BIJ
J. NOORDUYN EN ZOON.

—
1854.

* VALKENBURG (HET KASTEEL-TE-). De bouwvallen van dit kast. toebehoorende aan den Heer DE VILLERS de MASBOURG, in huwelijk met de Gravin PHILIPPINE DE HOEN, woonachtig te Eclairje, gem. Pondrom, bij Dinant, zijn bijzonder merkwaardig en overtreffen alle bouwvallen van de prov. Limburg, zoo dat men daaruit de magt en grootheid der oude Heeren van dit land gereedelijk kan opmaken.

* VALKENBURG (HET KASTEEL-TE-OUDE-) was voorheen de zetel van eene kleine heerl. en hoewel het veel geleden heeft door den tachtigjarigen oorlog, zoo als blijkt uit een opschrift, dat op blaauwen steen in den voorgevel geplaatst, te lezen is, is het nogtans heden eene tamelijk goede woning, omgeven van schoone en vischrijke vijvers.

VALKENBURGER-POORT, geh., prov. Limburg. Zie VILT. W. en A.

VALKENHUIZEN, geh., prov. Limburg, gem. en 1 u. N. W. van Kerkrade; met 2 h. en 20 inw.

* VALKENSWAARD, gem., ligt in de Meijerij van 's Hertogenbosch, kw. Kempenland. — Bl. 319. De R. K. kerk heeft een orgel.

VALKENVEEN of OGD-VALKENVEEN, landgoed met boerderij en zomerhuis, prov. Noord-Holland, gem. en $\frac{1}{2}$ u. gaans N. O. van Naarden; nabij de Zuiderzee. Het is tevens een uitspanningsoord voor de stedelingen.

VALKENVEEN (NIEUW-), buit. met fraai heerenhuis, prov. Noord-Holland, gem. en 20 min. O. van Naarden, aan den klinkerweg van die stad naar Huizen.

VALKENVEEN (OUDE-), landg., prov. Noord-Holland. Zie VALKENVEEN.

VALKEVEEN, pold., prov. Noord-Holland, arr. Amsterdam, kant. en gem. Naarden; palende N. aan de Zuiderzee, O. aan Oud-Naarden, Z. aan de Hooge landen, W. aan de Meent. — Deze pold. beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 54 bund.

* VALOM (DE), geh., prov. Friesland, telt 65 b. en 390 inw.

VAN-DER-WAEIJEN, voorm. state, prov. Friesland. Zie ANDRINGA. W. en A.

VAN-DER-WERFFIE, naam, welken de Negers geven aan de suikerplant. DESTOMBESBURG, in Nederlands-Guiana, kol. Suriname. Zie DESTOMBESBURG. W.

* VANNAPIN. Staat: Zie VENNEP (DE). lees: Zie BEINSDORP.

* VANUARY. Reg. 1, staat: kostgr. lees: verl. plant.

VAREBEUKER, geh., prov. Limburg, gem. en $\frac{1}{2}$ u. van Heerlen; met 14 h. en 50 inw.

VAREBUREN, geh., prov. Friesland. Zie VAARDEBUREN. W.

* VARENHOUT telt 37 h. en 290 inw.

* VARIK, heerl., telt 113 h. en 730 inw.

VARINEN of VERINEN, in het Latijn WARNI, oude bewoners dezer landen, welke zich aan den uitloop van den Rijn moeten hebben opgehouden. Volgens sommigen zou het d. W a r m o n d van hen zijnen naam ontleend hebben.

* VARKEN (HET) paalt N. aan het Vloeispui, O. aan de Rib, Z. aan den Emilia-polder, W. aan den Buitendijk. — Deze pold. beslaat eene oppervlakte van 8 bund. en wordt door eenen houten duiker, op den Amer, van het overtollige water ontlast.

* VARKENSEIND ligt 50 min. N. van Tilburg en telt 8 h. en ruim 30 inw.

* VARKENSOORD ligt geheel onder Oost-en-West-IJsselmonde, en loost zijn water op het Zwanengat door eene steenen sluis, wijd 2,28 ell.